

שאלות לפרשת חוקת

מאת הרב עמיחי כנרתי

מה היחס לטעמי המצוות? האם יש ענין בכך, או שעלינו לקבל בתמימות את המצוות?

באמת הדברים אינם סותרים אלא משלימים. השאלה היא מהי הגישה הבסיסית כלפי מצוות התורה. האם ח"ו בדרך של גאווה, כאריסטו ודומיו ("היווני אשר הכחיש כל דבר זולתי המורגש לו, והגיס דעתו לחשוב, הוא ותלמידיו הרשעים, כי כל ענין שלא השיג אליו הוא בסברתו איננו אמת", רמב"ן ויקרא טז), ש'כבוד השכל האנושי' הוא העליון וחייב להבין הכל, ומה שלא מובן פשוט אינו קיים... אני עושה ומסכים רק למה שאני 'מתחבר' / 'זורם' / 'מתאים' לי...

או שניגשים לתורה ולמצוות באמונה ובענוה, מתוך ידיעה שאיני כמותו ("אילו ידעתיו – הייתיו!!"), ולכן איני יכול להבין כל מה שהשם עושה או מצוה, ואני מחוייב לכל התרי"ג מצוות, עול מלכות שמים! וזו שמחה גדולה - לדעת שקיים בורא העולם הקב"ה, כ"כ גדול, שאני סומך עליו "בעיניים עצמות". ומתוך זה ניתן גם להתפלל: "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", ולחפש בענוה את טעמי המצוות. הכל שאלה מה הגישה.

"זאת חוקת התורה" – פרה אדומה היא חוק, בלי טעם מובן לנו (רק למשה רבינו נתגלה טעמה). מטמאת את הטהורים ומטמאת את הטהורים. ולא רק היא, גם כל התורה היא בחינת חוק, "חוקת התורה", וטעמי תורה אינם באים בוודאות ובידיעה מוחלטת, אלא בדרך של אפשרות להבין. "כל מה שאתה יכול לתת לו טעם, תן לו טעם" (רמב"ם הל' תמורה), וכך נשמח יותר בקיום המצוות!

מדוע בני ישראל יצאו למלחמה, רק בגלל שהכנעני מלך ערד (והוא עמלק, כמבואר בחז"ל) שבה ממנו "שבי" (שפחה כנענית אחת, כמבואר בחז"ל)?

"וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים, וילחם בישראל וישב ממנו שבי". מפני שכתוב שבי ולא שביה, למדו חז"ל ש"בסך הכל" שבו מהם את אותה שפחה כנענית. וזו סיבה להחזיר מלחמה? אי אפשר להבליג קצת?

אפשר להסביר זאת בשני אופנים:

אפשרות אחת, מפני שכל ישראל ערבין זה לזה, ו"רואים אנו מזה גודל החיוב להציל אפילו נפש אחת מישראל, ואפילו אם אינה אלא שפחה כנענית אחת, ואין לנו להעריך חשיבותה ויקרה של נפש אחת מישראל" (הרב שטרנבוך שליט"א). פדיון שבויים!

אפשרות שניה, שהמלחמה לא היתה בגלל השפחה, אלא בגלל עצם הדבר שהתגרו ופגעו בישראל, ואם לא נגיב קשה על דבר "קטן" בסוף יבואו הדבר למצב חמור בהרבה. אולי מזכיר לנו קצת את טרור העפיפונים? [איזו משתי האפשרויות הנ"ל יותר נראית מהפסוקים? נראה שיש שתי הוכחות לכיוון השני דוקא. **אם מצאתם, אשמח לשמוע בדוא"ל** esa@etrog.net.il]